

MONIKA BELICZYŃSKA, ALICJA BOBAK

ZUS – obowiązki pracodawcy jako płatnika

- Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym
- Zbieg tytułów do ubezpieczeń
- Finansowanie składek za osoby niepełnosprawne
- Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia chorobowego
- Przykłady miesięcznych rozliczeń

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej książki nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, kopiujących, nagrywających i innych – bez pisemnej zgody wydawcy.

Wydawca:

WSZECHNICA PODATKOWA
30-318 Kraków, ul. Bałuckiego 31
tel.: 12 410 54 00, faks: 12 417 16 88
e-mail: wydawnictwo@tax.pl
www.wszehnicapodatkowa.pl

ISBN: : 978-83-61807-60-5

Projekt okładki:

Joanna Kołacz

Skład:

Drukarnia KNOW-HOW

Druk:

Drukarnia SKLENIARZ

Kraków 2011

SPIS TREŚCI

PODSTAWA PRAWNA	5	ROZDZIAŁ III	
ROZDZIAŁ I		Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne	28
Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniom zdrowotnym	7	1. Podstawa wymiaru składek dla pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą i członków spółdzielni oraz pozostających w stosunku służby...28	
1. Pojęcie płatnika	7	2. Górna roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i FEP	29
2. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu.....	7	3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe	30
2.1. Osoby przebywające na urlopie wychowawczym	10	4. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne.....	31
2.2. Ogólne zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu	13	5. Fundusz Emerytur Pomostowych.....	32
3. Dokumenty zgłoszeniowe	14	ROZDZIAŁ IV	
3.1. Bezpieczny podpis elektroniczny	14	Finansowanie składek za osoby niepełnosprawne	38
3.2. Zgłoszenie do ubezpieczeń	14	ROZDZIAŁ V	
4. Dokumenty rozliczeniowe	18	Stopy procentowe składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne	44
4.1. Terminy przekazywania dokumentów rozliczeniowych	19	ROZDZIAŁ VI	
4.2. Ogólne zasady korygowania dokumentów rozliczeniowych	20	Finansowanie składek	47
ROZDZIAŁ II		ROZDZIAŁ VII	
Zbiegi tytułów do ubezpieczeń	21	Zatrudnianie emerytów i rencistów	49
1. Zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych.....	21		
2. Zbieg tytułów do ubezpieczenia zdrowotnego.....	26		

ROZDZIAŁ VIII

Dokumenty rozliczeniowe 53

1. Sporządzenie listy płac i miesięcznych raportów w przykładach 53
2. Składka na ubezpieczenie zdrowotne a podatek dochodowy 53

ROZDZIAŁ IX .....

Kapitał początkowy – pośrednictwo płatnika składek 57

ROZDZIAŁ X.....

Wpłaty zasiłków chorobowych dla pracownika.....60

1. Zasiłek chorobowy 62
  - 1.1. Podstawa wymiaru 65
  - 1.2. Wysokość zasiłku 66
  - 1.3. Niezbędne dokumenty 66
2. Zasiłek macierzyński 67
  - 2.1. Niezbędne dokumenty 75
3. Zasiłek opiekuńczy 75
  - 3.1. Podstawa wymiaru 76
  - 3.2. Wysokość zasiłku 76
  - 3.3. Niezbędne dokumenty 77
4. Świadczenie rehabilitacyjne 77
  - 4.1. Prawo do świadczenia 77
  - 4.2. Podstawa wymiaru oraz wysokość 77
  - 4.3. Niezbędne dokumenty 78

5. Zasiłek wyrównawczy 78
  - 5.1. Prawo do zasiłku 78
  - 5.2. Wysokość zasiłku 78
6. Wyrównywanie świadczeń chorobowych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego 79
7. Zasady wykazywania w dokumentach rozliczeniowych wypłacanych ubezpieczonym przez płatników składek wyrównań zasiłków z tytułu niezdolności do pracy i odsetek za opóźnienie w wypłacie tych kwot oraz wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy z powodu choroby 83

ROZDZIAŁ XI

Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne osób prowadzących działalność gospodarczą 87

ROZDZIAŁ XII

Zgłoszenie w ZUS zawieszenia działalności gospodarczej 90

ROZDZIAŁ XIII

Złożenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosku o wydanie interpretacji 93

ZAŁĄCZNIKI 96

PODSTAWA PRAWNA

- ▶ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity – Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74, nr 17 ze zm.)
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów (Dz.U. Nr 112, poz. 717)
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106; 1999 nr 49, poz. 488 i nr 75, poz. 847; 2001 nr 95, poz. 1043, nr 138, poz. 1558; 2004 nr 14, poz. 124, nr 183, poz. 1888, nr 243, poz. 2434)
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 stycznia 2009 r. w sprawie refundacji składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2009 nr 8 poz. 42)
- ▶ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2005 r. Nr 31, poz. 267, z 2006 r. Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 47, poz. 318, Nr 115, poz. 792, z 2008 r. Nr 93, poz. 582. Nr 119, poz. 771, Nr 234, poz. 1570, Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 22, poz. 120, Nr 97, poz. 800.)
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie określania dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. nr 65, poz. 742; 2001 nr 64, poz. 653; 2002 nr 37, poz. 343; 2003 nr 147, poz. 1432; 2005 nr 142, poz. 1193)
- ▶ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227.)

-
- ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad współpracy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z ubezpieczonymi i płatnikami składek w zakresie ustalania kapitału początkowego (Dz.U. nr 72, poz. 846)
  - ▶ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. nr 199, poz. 1673, nr 241, poz. 2074; 2003 nr 83, poz. 760, nr 223, poz. 2217; 2004 nr 99, poz. 1001, nr 121, poz. 1264, nr 187, poz. 1925, nr 210, poz. 2135; 2005 nr 164, poz. 1366, nr 158 poz. 1121; 2007 nr 115 poz. 792)
  - ▶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. nr 200, poz. 1692, nr 203, poz. 1720; 2006 nr 42, poz. 283; 2007 nr 117 poz. 812, nr 195 poz. 1408)
  - ▶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. nr 210, poz. 2135)

ROZDZIAŁ I

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniom zdrowotnym

1. Pojęcie płatnika

Płatnikiem składek jest każdy podmiot zobowiązany – w myśl obowiązujących przepisów – do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z jakiegokolwiek tytułu. Płatnikami składek na ubezpieczenia społeczne jest, więc **pracodawca** – w stosunku do pracowników i poborowych odbywających służbę zastępczą; a także w stosunku do tych osób, które przebywają na urlopie wychowawczym albo pobierają zasiłek macierzyński, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca ZUS.

UWAGA!!!

Do podstawowych obowiązków pracodawcy-płatnika należy zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego ubezpieczonych, naliczenie należnych składek na ubezpieczenia i przekazanie ich z podziałem na poszczególne fundusze (społeczny, zdrowotny, fundusz pracy i gwarantowanych świadczeń pracowniczych).

2. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu

Jeśli zatrudnimy pracownika na umowę o pracę, to podlega on ubezpieczeniom od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Pracownicy podlegają zawsze obowiązkowi ubezpieczeń społecznych i obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, niezależnie od ilości umów o pracę, wysokości podstaw wymiaru składek oraz ustalonego prawa do emerytury lub renty.

Za pracownika w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniach, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeśli taka umowa zawarta jest z pracodawcą, z którym dana osoba pozostaje w stosunku pracy. Również w sytuacji, gdy umowa zlecenia czy umowa o dzieło zawarta jest z innym zleceniobiorcą niż własny pracodawca, ale w ramach tej umowy wykonuje się prace na rzecz swego pracodawcy.

Pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu.

Pracownicy wykonujący pracę nakładczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, jeśli jest to jedyny tytuł do ubezpieczeń, nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty lub mają prawo podlegania z tego tytułu wskutek dokonanego wyboru.

Jeśli chodzi o ubezpieczenie chorobowe to nakładcy podlegają mu na swój wniosek, tj. dobrowolnie. Prawo podlegania temu ubezpieczeniu zostało uzależnione od obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu. Nie podlegają natomiast ubezpieczeniu wypadkowemu.

Osoby wykonujące pracę nakładczą podlegają ubezpieczeniom od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania albo wygaśnięcia tej umowy. W przypadku wykonywania kilku umów, nakładca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z jednej umowy – bez względu na wysokość podstawy wymiaru. Pozostałe umowy stanowią tytuł do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wykonawcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu z każdej umowy.

Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwane zleceniobiorcami, oraz osoby z nimi współpracujące podlegają ubezpiecze-

niom od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy, natomiast w przypadku osób współpracujących od dnia rozpoczęcia współpracy przy wykonywaniu umowy do dnia zakończenia tej współpracy. Nie podlegają ubezpieczeniu z tytułu umów cywilnoprawnych uczniowie szkół ponadpodstawowych i studenci do ukończenia 26 lat.

Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu wtedy, gdy:

- ▶ jest to ich jedyny tytuł do ubezpieczeń,
- ▶ mają ustalone prawo do emerytury lub renty i nie pozostają jednocześnie w stosunku pracy,
- ▶ jeżeli wykonują kilka umów cywilnoprawnych nawet w tej samej firmie, podlegają obowiązkowo z jednej umowy – z tej, która została nawiązana jako pierwsza. Mogą oczywiście w każdym czasie zmienić tytuł na inny niż pierwotnie wybrany.

Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu oraz obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu.

Obowiązkowo podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu z każdej umowy.

PRZYKŁAD 1

Emeryt zawarł umowę zlecenia z firmą handlową. Z tytułu tej umowy zlecenioborca podlega obowiązkowo ubezpiecze-

niom emerytalnemu, rentowym i ubezpieczeniu wypadkowemu oraz obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Ma prawo do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

PRZYKŁAD 2

Jan Kowalski jest zatrudniony w zakładzie usługowym na podstawie umowy o pracę. Dodatkowo w tym zakładzie zawiera umowę o dzieło. Z umowy o dzieło i z umowy o pracę podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu.

PRZYKŁAD 3

Rencista jest zatrudniony w zakładzie usługowym A na podstawie umowy o pracę. W zakładzie C zawiera umowę zlecenia, która wykonywana jest na rzecz zakładu A.

Podlega on zarówno z umowy o pracę, jak i z umowy zlecenia obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu.

PRZYKŁAD 4

Od 1 lutego 2011 r. osoba z ustalonym przez ZUS prawem do renty z tytułu niezdolności do pracy rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej w formie jednoosobowej spółki z.o.o. Z tytułu prowadzenia działalności podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe mają charakter dobrowolny – w razie przystąpienia do nich prowadzący działalność podlegałyby obowiązkowo również ubezpieczeniu wypadkowemu.

Gdyby osoba ta rozpoczęła działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, z działalności tej podlegałaby obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu, dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, a także obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Kolejną grupą są **osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą**. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają ubezpieczeniom od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania, a osoby z nimi współpracujące, od dnia rozpoczęcia współpracy do dnia zakończenia tej współpracy. Wyżej wymienieni podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i ubezpieczeniu wypadkowemu, natomiast dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają tym ubezpieczeniom wtedy, gdy nie mają ustalonego prawa do emerytury, nie mają innego tytułu rodzącego obowiązek ubezpieczeń społecznych, który spowoduje wyłączenie ich z obowiązkowych ubezpieczeń.

Jeśli osoba prowadzi kilka rodzajów działalności, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z jednego wybranego rodzaju działalności.

Od 1 stycznia 2008 r. osoby mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej na podstawie wpisu do ewidencji lub przepisów szczególnych obowiązkowo ubez-